

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора,
проректора з наукової роботи та міжнародного співробітництва
Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

Шталь Тетяни Валеріївни

на дисертаційну роботу ***Крисоватого Ігоря Андрійовича***

на тему «Інноваційні парки як фінансово-промисловий феномен урбаністики
в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими темами, програмами, планами

Вихід з кризового стану вимагає підвищення інноваційності в бізнесовому секторі, що не можливо забезпечити без ефективно функціонуючої ринкової інноваційної інфраструктури, яка формується органами місцевого самрядування в межах прийнятих інноваційних екосистем. З огляду на це дисертаційна робота Крисоватого Ігоря Андрійовича, яку присвячено поглибленню теоретико-методологічних засад та виробленню практичних рекомендацій щодо функціонування інноваційних парків як фінансово-промислового феномену урбаністики в Україні, є своєчасною та актуальною.

Здобувачем коректно обрано об'єкт та предмет дослідження, логічно поставлено та сформуовано перелік завдання.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету в межах

держбюджетного прикладного дослідження на тему: «Інформаційно-комунікаційні технології для підвищення продуктивності та залученості людського капіталу в агросфері» (державний реєстраційний номер 0125U000008), а також за темами: «Управління конкурентоспроможністю в підприємстві» (державний реєстраційний номер 0123U103460), «Підвищення конкурентоспроможності підприємства: цифровізація та інноваційні зміни» (державний реєстраційний номер 0123U104123), «Підвищення ефективності інноваційних складових компанії: глобалізація, цифровізація, трансформаційні зміни» (державний реєстраційний номер 0124U000415), «Формування інноваційної екосистеми підприємства в умовах цифрової економіки» (державний реєстраційний номер 0124U003292), «Стимулювання інноваційної діяльності підприємства: фінансовий та цифровий аспекти» (державний реєстраційний номер 0124U003666), «Інноваційне підприємство та забезпечення гармонійного розвитку економіки України» (державний реєстраційний номер 0122U000925).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Крисоватого Ігоря Андрійовича на тему «Інноваційні парки як фінансово-промисловий феномен урбаністики в Україні» достатньою мірою обґрунтовані.

У першому розділі дисертантом досліджено генезу концепцій інноваційних парків в межах якої запропоновано уточнення поняття «інноваційних парків» як «як інтеграційного утворення підприємницького типу, що формує інституційну платформу міжсуб'єктної співпраці для забезпечення модернізації інноваційної інфраструктури, комерціалізації результатів наукових досліджень, цифровізації та екологічно-збалансованого розвитку, яка, пожвавлюючи інноваційну активність підприємств, позитивно впливає на урбаністику» (с. 40), що лягло в основу розробленої

концептуальної моделі (с. 55), яка включає мету, цілі, функціональне призначення, критерії ефективності та конкретизує кінцевий результат, що дозволяє забезпечувати ефективність діяльності. Дисертантом систематизовано та доповнено класифікацію інфраструктурних елементів інноваційного парку (с. 60) та виокремлення функцій згідно зі сферами впливу, зокрема ті, які мають відношення до урбаністики (с. 59). Це дозволяє забезпечувати ефективність функціонування та виявлення резервів її підвищення. Заслужують на увагу, виділені споріднені ознаки паркових утворень ринкової інноваційної інфраструктури (табл. 1.3, с. 69), що дозволяє обґрунтувати доцільність розмежування цих суб'єктів, зокрема і виділення групи інноваційних парків. Проведений у роботі критичний аналіз методологічних підходів в оцінюванні ефективності функціонування інноваційних парків (с. 80–115) дозволило удосконалити оцінний інструментарій, що забезпечило універсальність її застосування в межах різнорівневих інноваційних екосистем.

У другому розділі на основі ретроспективного та структурно логічного аналізу концепцій урбаністики як складної багаторівневої системи, яка охоплює інноваційні компоненти (с. 125–130, 136–141) уточнено поняття «урбаністики» як «систематичних просторово-часових процесів реалізації концепції сталого розвитку міст в економічній, екологічній та соціальній перспективах, які формують можливості для забезпечення зайнятості, цифровізації та інвестиційної привабливості на основі підвищення інноваційної спроможності в контексті їхньої трансформації у центри локальних інноваційних екосистем» та побудовано структурно-логічну інтеграційну модель урбаністики в контексті «New Urban Agenda» (с. 154), що збагачує категорійно-понятійний апарат предмета дослідження. Запропоновані напрями удосконалення процесів формування архітектоніки механізму зовнішнього середовища функціонування інноваційного парку як суб'єкта господарювання, які обґрунтовані на основі схеми їх інтеграції в урбаністичну екосистему (рис. 2.8, с. 171) та механізму розвитку урбаністики

в контексті функціонування інноваційних парків (рис. 2.10, с. 179) дозволять стимулювати розвиток інноваційних підприємств і стартапів.

У третьому розділі дисертації в межах методологічного базису оцінювання впливу інноваційних парків на урбаністику проведено критичний аналіз підходів до дослідження ефектів урбаністики в Індустрії 5.0 (с. 189–208). Це дозволило розробити науково-методологічне забезпечення оцінювання ефектів урбаністики, яке враховує вплив інноваційних парків (с. 233–238), що дозволить покращити фінансову підтримку поживлення інноваційної активності підприємств. Проведений моніторинг функціонування інноваційних парків в Україні (с. 208–230) підвищує практичне значення роботи.

Четвертий розділ дисертаційної роботи охоплює пропозиції щодо удосконалення організаційної моделі інноваційної екосистеми інноваційних парків на основі досвіду ЄС (с. 263–264), смарт-спеціалізації (с. 266), формування таксономії інноваційного простору (с. 267–272), що покращує інституційну підтримку функціонування інноваційних парків та їх міжсекторної співпраці. Заслуговують на увагу пропозиції, які стосуються побудови організаційної моделі інноваційної екосистеми інноваційного парку в урбаністиці (рис. 4.3., с. 278), що дозволяє упорядкувати операційну діяльність інноваційних парків. Прикладне значення має запропонована структура портфеля послуг інноваційних парків (с. 288), що обґрунтовує доцільність їх виділення як окремого, відмінного інших паркових структур суб'єкта господарювання. Побудовані множинні регресійні моделі розвитку інноваційного підприємництва (с. 297–311) на основі застосування багатовимірного аналізу головних компонент для агрегування фінансової, інфраструктурної, технологічної та екологічної перспектив функціонування інноваційних парків можуть бути адаптовані в подальших наукових дослідженнях для обґрунтування доцільності їх створення. Систематизація методів і джерел фінансового забезпечення створення і розвитку інноваційних парків (рис. 4.11, с. 317), їх порівняльна оцінка (табл. 4.3,

с. 320) та врахування впливу цифрових технологій (табл. 4.4, с. 331) дозволяють розкрити їх фінансовий феномен.

У п'ятому розділі автором доведено необхідність формування урбаністичного капіталу як синергетичного ефекту функціонування інноваційних парків (п. 5.1), запропоновано ввести в науковий обіг дефініцію «урбаністичного капіталу» як генерованого функціонуванням інноваційних парків ресурсу сталої урбанізації, який, формуючи інноваційну спроможність міста, сприяє функціонуванню інноваційних парків, що забезпечує усунення/скорочення «інноваційного розриву» в розвитку міст та пожвавлення інноваційної активності підприємств (с. 353), що дозволяє більш повно розкрити предмет дослідження. Наукову цінність мають запропонована концепція формування урбаністичного капіталу (рис. 5.2, с. 355), що дозволить досягати стратегічних цілей і забезпечити пожвавлення інноваційної активності підприємств; інтерактивна модель інтеграції інноваційного парку в систему розумного міста (с. 390), що покращує можливості забезпечення «розумного» зростання. Методичну цінність має уточнення методики розрахунку інтегрального індексу досяжності (формула 5.3, с. 412), що дозволяє обґрунтувати вектори імплементації логістичних центрів 5.0 у системі функціонального забезпечення діяльності інноваційних парків.

Достовірність результатів дослідження

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату, а також вивчення публікацій Крисоватого Ігоря Андрійовича дозволяє стверджувати про достатній рівень достовірності представлених основних положень і висновків дисертації. Автором дотримано вимоги коректності посилань на літературні джерела, що дозволяє встановити власні наукові здобутки від напрацювань інших науковців.

Дисертаційна робота Крисоватого І. А. базується на науковому доробку вітчизняних та зарубіжних науковців в сферах функціонування інноваційних паркових та урбаністики. Дисертація структуризована, матеріал подано

логічно та послідовно.

Достовірність представлених у дисертації науково-методологічних положень і практичних висновків підтверджується опрацьованим значним масивом фахових праць науковців та практиків (661 найменування).

Використання широкого спектру загальнонаукових та специфічних методів дослідження (теоретичного узагальнення, ретроспективного аналізу, статистичного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, графічного, абстрактно-логічного) підтверджує достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у роботі.

Основні положення дисертаційної роботи Крисоватого І.А. дозволяють зробити висновок про досягнення поставленої мети на основі вирішення поставлених завдань.

Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації.

**Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у докторській дисертації, їх загальнонаціональне
значення**

Наукову новизну мають такі одержані автором результати дослідження: *вперше*:

- розроблено концептуальну модель функціонування інноваційного парку в урбаністиці, яка охоплює цільову, функціональну й методологічну підсистеми з відповідним інституційним базисом регіональних/муніципальних інноваційних екосистем, оцінними критеріями, індикаторами та показниками, обґрунтуванням перспектив формування урбаністичного капіталу, екосистемою стартапів, моделями інтерактивної взаємодії, спрямованої на підвищення інноваційності, що сприятиме модернізації урбаністики в Україні та розвитку інноваційного підприємництва;

- розроблено науково-методологічне забезпечення оцінювання ефектів урбаністики, яке враховує вплив інноваційних парків, визначає ключовим індикатором «інноваційний статус міста», оцінним критерієм –

«максимізацію кількості інноваційно активних підприємств», що дозволило виміряти величину ефекту з подальшою можливістю підтвердження факту усунення/скорочення інноваційних розривів у розвитку міст на основі пожвавлення інноваційної активності підприємств;

- запропоновано концепцію формування урбаністичного капіталу, що базується на функціонуванні інноваційних парків та охоплює принципи сталої урбанізації, цілі сталого розвитку й урбаністичні цінності, що сприятиме підвищенню інноваційної спроможності та дозволить досягати стратегічних цілей і забезпечити пожвавлення інноваційної активності підприємств;

удосконалено:

- інструментарій оцінювання ефективності та функціонування інноваційного парку, який, на відміну від існуючих, охоплює систематизовані критерії, показники і методики їхнього розрахунку, що створило методологічну основу для формування комплексної системи оцінювання рівня розвитку інноваційного парку з урахуванням впливу на урбаністику та дало змогу забезпечити універсальність її застосування в межах різнорівневих інноваційних екосистем;

- формування архітекtonіки механізму зовнішнього середовища функціонування інноваційного парку як суб'єкта господарювання, яка, на відміну від існуючих, якісно доповнює його інноваційними компонентами кластерного розвитку і зонування інноваційних просторів, венчурного і грантового фінансування, інвестиційними платформами, що дало змогу пожвавити інноваційні трансформації в урбаністиці та стимулювати розвиток інноваційних підприємств і стартапів;

- механізм проектування організаційної структури управління інноваційними парками, що базується на визначенні змістової наповненості, форми створення, функціональної призначеності та трирівневому структуруванні, який, на відміну від існуючих, побудований на засадах пріоритетності програмних орієнтирів інноваційного розвитку, що

забезпечує ефективність їхнього функціонування як інституційних суб'єктів інноваційної екосистеми;

- інструментарій моделювання розвитку інноваційного підприємництва шляхом застосування адаптованих множинних регресійних моделей, які, на відміну від існуючих, враховують застосування багатовимірної аналізу головних компонент для агрегування фінансової, інфраструктурної, технологічної та екологічної перспектив функціонування інноваційних парків, що дало змогу обґрунтувати доцільність створення інноваційних парків;

- алгоритм селекції проєктів інноваційних парків, який, на відміну від існуючих, передбачає інтеграцію цифрових фінансових технологій та інструментів у сфери фінансового, технологічного та організаційного забезпечення, що дало змогу сформулювати пріоритетність проєктів, які забезпечують фінансову перспективу інноваційних парків;

- підхід до моделювання резервів пожвавлення інноваційної активності підприємств, що, на відміну від традиційних, охоплює джерела, сформовані з включенням лагових ефектів, згенерованих підвищенням інноваційної спроможності міста, що дало змогу обґрунтувати розвиток інноваційного підприємництва та перспективи прогнозування динаміки кількості інноваційно-активних підприємств, забезпеченої функціонуванням інноваційних парків;

набули подальшого розвитку:

- категорійно-понятійний апарат через введення та уточнення дефініцій: 1) «інноваційний парк» як інтеграційне утворення підприємницького типу, що формує інституційну платформу міжсуб'єктної співпраці для забезпечення модернізації інноваційної інфраструктури, комерціалізації результатів наукових досліджень, цифровізації та екологічно-збалансованого розвитку, яка, пожвавлюючи інноваційну активність підприємств, позитивно впливає на урбаністику; 2) «урбаністика» як систематичні просторово-часові процеси реалізації концепції сталого

розвитку міст в економічній, екологічній та соціальній перспективах, які формують можливості для забезпечення зайнятості, цифровізації та інвестиційної привабливості на основі підвищення інноваційної спроможності в контексті їхньої трансформації у центри локальних інноваційних екосистем; 3) «урбаністичний капітал» як генерований функціонуванням інноваційних парків ресурс сталої урбанізації, який, формуючи інноваційну спроможність міста, сприяє функціонуванню інноваційних парків, що забезпечує усунення/скорочення «інноваційного розриву» в розвитку міст та пожвавлення інноваційної активності підприємств;

- наукові підходи до формування таксономії інноваційного простору з інноваційними парками як його базисним елементом, суб'єктами інноваційних паркових утворень, фінансовими інституціями, бізнес-сектором, яка, на відміну від традиційних, покращує систему горизонтально-вертикальних взаємозв'язків, враховує аспекти регіональної смарт-спеціалізації, що посилює їхній фінансово-промисловий феномен в урбаністиці;

- організаційна модель інноваційної екосистеми інноваційного парку в урбаністиці, яка, на відміну від існуючих, охоплює аспекти забезпечення операційної діяльності та інноваційного розвитку суб'єкта, низку нових форм організації інноваційного підприємництва, стартап бізнесу, що дозволило упорядкувати функціонування інноваційних парків;

- науково-методичні положення щодо формування портфеля послуг інноваційного парку як сукупності товарних позицій відповідно до інкубаційної, акселераційної, дифузійної, трансферної, кластеризаційної, коворкінгової, консалтингової функцій, який, на відміну від існуючих, систематизує методичні підходи до його структуризації, що дало змогу впорядкувати бізнес-портфель, який покращить можливості для залучення потенційних інвесторів, інноваторів та резидентів інноваційного парку;

- інтерактивні моделі інтеграції інноваційного парку в систему розумного міста, які, на відміну від традиційних, передбачають формування механізму розробки та впровадження розумних технологій за напрямками забезпечення сталого, стійкого, безпекового розвитку урбаністичного середовища, що дасть змогу посилити потенціал розумного зростання в урбаністиці;

- вектори імплементації логістичних центрів 5.0 у системі функціонального забезпечення діяльності інноваційних парків, які, на відміну від існуючих, базуються на застосуванні мультикритеріального підходу із формалізованою методикою визначення вагових коефіцієнтів для розрахунку інтегрального індексу логістичної досяжності, що дозволяє забезпечити кількісну та порівняльну оцінку ефективності міст із урахуванням зонального розподілу відстаней та сприяє підвищенню ефективності функціонування інноваційних парків.

Дисертація Крисоватого Ігоря Андрійовича за своїм змістом повністю відображає усі елементи наукової новизни.

Доведення основних наукових положень та висновків дисертаційної роботи Крисоватого І. А. до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій дозволяють стверджувати про її загальнонаціональне значення, зокрема через їх широке використання ТОВ «ПРОМПРИЛАД.ХОЛДИНГ» (довідка № 01/12д від 20.12.2024 р.), міським комунальним підприємством «Вінницький фонд муніципальних інвестицій» в інноваційно-технологічному парку «Кристал» (довідка № 74/12 від 02.12.2024 р.), науковим парком НУ «Львівська політехніка» (довідка № 12-001/24 від 17.12.2024 р.), ТзОВ «Науковий парк «Прикарпатський університет» (довідка № 03/25 від 31.01.2025 р.), Державним підприємством обслуговування повітряного руху України (довідка № 1-14.11/4212/24 від 21.11.2024 р.), Тернопільською обласною військовою адміністрацією (довідка № 02-12626/11 від 03.12.2024 р.), Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації (довідка № 06.01-14/4064 від

22.11.2024 р.), Тернопільською міською радою (довідка № 369/06 від 20.11.2024 р.), Івано-Франківською міською радою (довідка № 70/01-20/23 від 16.01.2025 р.), Тернопільським регіональним відділення Асоціації міст України (довідка № 06/25 від 15.01.2025 р.), ГО «Тернопільський ІТ-кластер» (довідка № 42/6 від 18.11.2024 р.), ГО «Вест Юкрейн Діджитал» (довідка № 1 від 10.01.2025 р.), в навчальному процесі Західноукраїнського національного університету (довідка № 126-26/148 від 20.01.2025 р.) та Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (довідка № 856/01-1 від 06.09.2024 р.).

**Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях,
зарахованих за темою докторської дисертації**

Основні положення дисертації опубліковано у 59 наукових працях (11 у співавторстві), з них: 35 наукових публікацій, які відображають основні наукові результати, в тому числі 8 статей у наукових періодичних виданнях, які індексуються у базах даних «Scopus» та «Web of Science» (в тому числі 3 статті у виданнях з квантилем Q_3), 26 статей у наукових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави; 24 наукових публікацій, що додатково відображають наукові результати дисертації, з них 2 матеріали конференцій у виданнях, які індексуються у базі даних «Scopus».

Загальний обсяг опублікованих праць становить 35,35 друк. арк., особисто автору належить 25,45 друк. арк., серед них: наукових праць, в яких висвітлені основні результати наукових досліджень за темою дисертації, – 17,5 друк. арк.; наукових праць, що додатково відображають наукові результати дисертації, – 7,95 друк. арк.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Результати досліджень, отримані Крисоватим І. А. при захисті кандидатської дисертації на тему: «Податкове регулювання інноваційних процесів в Україні: стан та перспективи розвитку», подану на здобуття

наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит, в його докторській дисертації не використовувалися.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації

Дисертаційна робота Крисоватого ігоря Андрійовича на тему: «Інноваційні парки як фінансово-промисловий феномен урбаністики в Україні» повністю відповідає принципам академічної доброчесності. У дисертації та наукових працях, які відображають її результати, відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації, що підтверджено відповідною довідкою. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні питання та зауваження щодо положень докторської дисертації

Незважаючи на загальний високий науковий рівень дослідження, деякі положення та твердження, що знайшли відображення в дисертаційній роботі Крисоватого І. А., не вимагають аргументування під час захисту:

1. При розкритті сутності інноваційних парків та аналізі законодавчо-нормативного забезпечення їх функціонування (п.1.1) автор послуговується основними положеннями законопроектів (с. 54), що не зовсім коректно. З цією метою доцільно використовувати чинні законодавчо-нормативні акти, що вимагає додаткових пояснень.

2. Запропонована автором система оцінювання ефективності функціонування інноваційних парків в межах управлінської (табл. 1.6, с. 99), фінансової (табл. 1.7, с. 103), інфраструктурної (табл. 1.8, с. 106), перспектив було б зрозумілішою при наведення методики розрахунку усіх показників.

3. В п.2.2. побудовану автором систему стратегічного планування інноваційного розвитку міст згідно з «New Urban Agenda» (рис.2.6, с. 166) доцільно інтегрувати в розроблений механізм розвитку урбаністики в контексті функціонування інноваційних парків (рис. 2.10, с. 179). Це сприяло б посиленню інноваційні трансформації урбаністики в Україні.

4. Запропоноване автором удосконалення алгоритму селекції проєктів інноваційних парків (рис. 4.14, с. 339), який має забезпечувати відповідність критерію високої дохідності (с. 340), містить ризики втрати перспективних, проривних проєктів та можуть обмежувати підтримку високотехнологічних інновацій з «відтермінованою» дохідністю.

Однак, перераховані зауваження не знижують наукової цінності та не суттєво впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Крисоватого Ігоря Андрійовича на тему «Інноваційні парки як фінансово-промисловий феномен урбаністики в Україні» є завершеним науковим дослідженням із достатньою кількістю опублікованих робіт та відповідає вимогам МОН України.

Отримані результати та висновки достатню мірою обґрунтовані, містять наукову новизну, мають теоретичну та практичну цінність.

Реферат достатньо повно відображає зміст дисертації.

Дисертація за своєю структурою, обсягом і оформленням відповідає вимогам МОН України до дисертацій, представлених на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Зміст реферату і дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Отримані результати, висновки та рекомендації у сукупності вирішують актуальну наукову проблему розробки теоретико-методологічних основ функціонування інноваційних парків як фінансово-промислового феномену урбаністики в Україні.

За змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових проблем, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота на тему «Інноваційні парки як фінансово-промисловий феномен урбаністики в Україні» відповідає пп. 6, 7, 8, 9 вимог «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук»

(затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11. 2021 р. № 1197), а її автор – Крисоватий Ігор Андрійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

проректор з наукової роботи

та міжнародного співробітництва

Харківського національного

економічного університету

імені Семена Кузнеця.

доктор економічних наук, професор

A large, stylized handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Тетяна ШТАЛЬ' (Tetiana Shchalt).

Тетяна ШТАЛЬ